

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **112318** (13) **U**
(51) МПК (2016.01)
G01N 33/00
G01N 33/14 (2006.01)

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2016 06464	(72) Винахідник(и): Желєзний Віталій Петрович (UA), Ткаченко Оксана Борисівна (UA), Древова Світлана Сергіївна (UA), Лозовський Тарас Леонтійович (UA), Нікулін Артем Геннадійович (UA)
(22) Дата подання заявки: 13.06.2016	(73) Власник(и): ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, вул. Канатна, 112, м. Одеса, 65039 (UA)
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 12.12.2016	
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 12.12.2016, Бюл.№ 23	

(54) СПОСІБ ВИЗНАЧЕННЯ ІГРИСТИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВИН

(57) Реферат:

Спосіб визначення ігристих властивостей вин передбачає підготовку ємностей, заповнення підготовлених ємностей дослідними зразками, реєстрацію зображень бульбашок, що виділяються в дослідних зразках при температурі 18-22 °С, і вимірювання характеристик бульбашок, які виділились зі зразків вин і зафіксовані на фотографіях. Реєстрацію бульбашок, що виділяються зі зразків вин, здійснюють шляхом поетапного фотографування протягом 20-40 хв. На першому етапі фотографують 5-10 кадрів з інтервалом 1 с, далі витримують паузу 20-25 с і знову фотографують при вказаних режимах, при цьому тривалість паузи між кожною наступною серією зйомок збільшують на 10-20 % відносно тривалості попередньої паузи. На кожному отриманому зображенні дослідних зразків вимірюють: відстань від центра кожної бульбашки до дна ємності - x (мм); діаметр кожної бульбашки - d (мм); час - τ (с), якому відповідають визначені x та d та розраховують концентрацію бульбашок (n , см^{-3}) для кожного зображення. Апроксимують залежність від часу (τ) концентрації бульбашок (n) для кожного зразків (n_{start} , n_{end}); стали часу процесу (τ_n), а також апроксимують залежність діаметра бульбашки (d) від її відстані до дна ємності (x) та часу (τ) і визначають: характерні діаметри бульбашки на базовій відстані від дна ємності (прийнятій рівною 70 мм) на початку та в кінці процесу дегазації зразків (a_{start} і a_{end}); стали часу процесу зміни розмірів бульбашок (τ_a) і показник степені (c).

UA 112318 U

Корисна модель належить до виноробної промисловості, зокрема до способу визначення ігристих властивостей вин.

Відомий спосіб, який дозволяє кількісно характеризувати процес газообміну в системі вино - CO₂ після порушення герметичності шляхом фотографування "ланцюжка" бульбашок. При визначенні ігристих властивостей вин він передбачає наливання зразка в ємність, щільне закривання пробкою і з'єднання за допомогою скляної трубки з евідіометром. Потім, ємність зі зразком установлюють в повітряний або водяний термостат для підтримання сталої температури, необхідної для проведення аналізу. Після встановлення стаціонарного режиму газовиділення фотографується "ланцюжок" бульбашок діоксиду вуглецю, який утворюється одним ядром кавітації. На підставі отриманих даних на негативах за допомогою мікрометра під мікроскопом обчислюють діаметри бульбашок та швидкість їх руху на різних стадіях процесу (див. Мержаниан А.А. Фізико-хімія ігристих вин. - М: Пищевая промисленность, 1979. - С. 237).

Спільні ознаки способу, що заявляється, і відомого способу це фотографування і обчислення фізичних величин.

Недоліки відомого способу:

- показники, що обчислюються, не дають повної і достовірної оцінки ігристих властивостей вин;
- при обчисленні заявлених показників не враховується загальна кількість бульбашок при газовиділенні.

Найбільш близьким до корисної моделі, що заявляється, є спосіб визначення ігристих властивостей вин, при якому зразок кімнатної температури (20±2 °С), яка за допомогою кондиціонування протягом проведення аналізу підтримується сталою, наливають в попередньо промиту дистильованою водою та висушену ємність - келих, потім фотографують "ланцюжок" бульбашок в чітко визначеній експозиції зі стробоскопічним джерелом світла. За допомогою мікроскопа проводять обчислення діаметра бульбашок, частоту їх відділення від одного або декількох центрів кавітації та швидкість руху. (див. Study of Effervescence in a Glass of Champagne: Frequencies of Bubble Formation, Growth Rates, and Velocities of Rising Bubbles / G. Liger-Belair, R. Marchal, B. Robillard, M. Vignes-Adler, A. Maujean, P. Jeandet // Am. J. Enol. Vitic. - 1999, 50. - № 3. - P. 317-323).

Даний спосіб вибрано прототипом. Прототип і корисна модель, що заявляється, мають наступні спільні ознаки:

- підготовка ємностей;
- заповнення підготовлених ємностей дослідними зразками;
- реєстрація зображень бульбашок, що виділяються в дослідних зразках при температурі 18-22 °С;
- вимірювання характеристик бульбашок, які виділились із зразків вин і зафіксовані на фотографіях.

Але, способу за прототипом притаманні наступні недоліки:

- фізичні показники, що вимірюються не дають повної та достовірної оцінки ігристих властивостей вин в часі;
- в процесі газовиділення фотографують та обробляють тільки бульбашки, які відділяються від одного або декількох центрів кавітації;
- при обчисленні фізичних величин не враховують загальну кількість бульбашок, та не визначають тривалість процесу газовиділення;
- недостатня точність і достовірність;
- використання келиха, стробоскопічного освітлення, мікроскопа ускладнює відомий спосіб та потребує додаткових витрат.

В основу корисної моделі, що заявляється поставлено задачу розробити удосконалений спосіб визначення ігристих властивостей вин, в якому шляхом заміни порядку виконання операцій; режимів виконання операцій і фізичних показників які реєструють, забезпечити підвищення точності і достовірності визначення ігристих властивостей вин.

Поставлена задача вирішена в способі визначення ігристих властивостей вин, що передбачає підготовку ємностей, заповнення підготовлених ємностей дослідними зразками, реєстрацію зображень бульбашок, що виділяються в дослідних зразках при температурі 18-22 °С і вимірювання характеристик бульбашок, які виділились зі зразків вин і зафіксовані на фотографіях тим, що, на відміну від прототипу, реєстрацію бульбашок, що виділяються зі зразків вин здійснюють шляхом поетапного фотографування протягом 20-40 хв., причому на першому етапі фотографують 5-10 кадрів з інтервалом 1 с, далі витримують паузу 20-25 с і знову фотографують при вказаних режимах, при цьому тривалість паузи між кожною наступною

серією зйомок збільшують на 10-20 % відносно тривалості попередньої паузи, після цього на кожному отриманому зображенні дослідних зразків вимірюють:

- відстань від центра кожної бульбашки до дна ємності - x (мм);
- діаметр кожної бульбашки - d (мм);

5 - час - t (с), якому відповідають визначені x та d ,

і з отриманих даних розраховують концентрацію бульбашок (n , см^{-3}) для кожного зображення, за винятком бульбашок, які не змінюють свого положення на різних послідовних зображеннях дослідних зразків, після чого апроксимують залежність від часу (t) концентрації бульбашок (n) для кожного зображення і визначають:

- 10 - концентрацію бульбашок на початку та в кінці процесу дегазації зразків (n_{start} та n_{end});
- сталу часу цього процесу (τ_n),

а також апроксимують залежність діаметра бульбашки (d) від її відстані до дна ємності (x) та часу (t) і визначають:

- 15 - характерні діаметри бульбашки на базовій відстані від дна ємності (прийнятій рівною 70 мм) на початку та в кінці процесу дегазації зразків (a_{start} та a_{end});
- сталу часу процесу зміни розмірів бульбашок (τ_a);
  - показник ступеня (c),

а висновок про ігристі властивості порівнюваних зразків вин здійснюють за наступними показниками:

- 20 - концентрація бульбашок на початку газовиділення (n_{start});
- діаметр бульбашок на базовій відстані 70 мм від дна ємності на початку газовиділення (a_{start});

- стала часу процесу зміни концентрації бульбашок (τ_n);
- стала часу процесу зміни розмірів бульбашок (τ_a).

25 На кресленні зображено реєстраційну установку для вимірювання ігристих властивостей вин.

Реєстраційна установка містить розташовані в наступному порядку: цифрову фотокамеру 1, наприклад Canon PowerShot SX150 IS, ємність для вина 2, наприклад скляну із зовнішніми розмірами 25×10×40 мм, систему освітлення, що включає джерело світлу 5, наприклад

30 електричну лампу, конденсор 4 і молочне скло 3.

Спосіб здійснюється у наступному порядку. В ємність 2 наливають $\sim 2,4 \text{ см}^3$ дослідного зразка вина. Далі включають джерело світлу 5. Промені світла надходять до конденсора 4 і проходять крізь молочне скло 3, крізь зразок дослідного вина, який знаходиться в ємності 2 після чого потрапляють в об'єктив цифрової камери 1, яка реєструє зображення бульбашок, що

35 виділяються із зразка. Реєстрація зображень відбувається у наступному порядку: блок із 5-10 кадрів з інтервалом 1с, потім пауза 20-25 с (кожна наступна пауза збільшується на 10-20 % від попередньої), повторення блока із 5-10 кадрів і так далі. Зйомка проводиться впродовж 20-40 хв., в залежності від тривалості процесу газовиділення у зразку вина.

Аналогічні вимірювання проводять у другому зразку вина або декількох зразків, які

40 порівнюються між собою.

Після цього на кожному отриманому зображенні дослідних зразків вимірюють:

- відстань від центра кожної бульбашки до дна ємності - x (мм);
- діаметр кожної бульбашки - d (мм);
- час - t (с), якому відповідають визначені x та d ,

45 і з отриманих даних розраховують концентрацію бульбашок (n , см^{-3}) для кожного зображення, за винятком бульбашок, які не змінюють свого положення на різних послідовних зображеннях дослідних зразків, після чого апроксимують залежність від часу (t) концентрації бульбашок (n) для кожного зображення і визначають:

- концентрацію бульбашок на початку та в кінці процесу дегазації зразків (n_{start} та n_{end});
- сталу часу цього процесу (τ_n),

а також апроксимують залежність діаметра бульбашки (d) від її відстані до дна ємності (x) та часу (t) і визначають:

- характерні діаметри бульбашки на базовій відстані від дна ємності (прийнятій рівною 70 мм) на початку та в кінці процесу дегазації зразків (a_{start} та a_{end});
- сталу часу процесу зміни розмірів бульбашок (τ_a);
- показник ступеня (c),

55 а висновок про ігристі властивості порівнюваних зразків вин здійснюють за наступними показниками:

- концентрація бульбашок на початку газовиділення (n_{start});

- діаметр бульбашок на базовій відстані 70 мм від дна ємності на початку газовиділення (a_{start});
- стала часу процесу зміни концентрації бульбашок (τ_n);
- стала часу процесу зміни розмірів бульбашок (τ_a).

5 Приклад 1.

Попередньо промиті дистильованою водою і висушені ємності для зразків ігристого вина двічі ополіскували відібраними пробами вин: білим ігристим вином брют (зразок №1), білим напівсухим ігристим вином (зразок №2), білим напівсолодким ігристим вином (зразок №3). Ополіскування проводили з таким розрахунком, щоб максимально виключити утворення бульбашок нерухомо зростаючих на стінках. Після цього наливали зразки для аналізу в об'ємі $\sim 2,4 \text{ см}^3$ кімнатної температури ($20 \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$), недоливши доверху на 3-4 мм, та фотографували серію кадрів протягом 27 хв. Реєстрація кадрів відбувалася у наступному порядку: блок із 10 кадрів з інтервалом 1 с, потім пауза 25 с (кожну подальшу паузу збільшували на 15 %), повторення блока кадрів і т.д. На основі отриманих даних реєстрували наступні показники: відстань від центра кожної бульбашки до дна ємності - x (мм), діаметр кожної бульбашки - d (мм), час - τ (с), якому відповідають визначені x та d . Із отриманих даних розраховували концентрацію бульбашок (n , см^{-3}) для кожного зображення, за винятком бульбашок, які не змінюють свого положення на різних послідовних зображеннях дослідних зразків. Апроксимуючи залежності від часу (τ) концентрації бульбашок (n), діаметра бульбашки (d) від її відстані до дна ємності (x) та часу (τ) для кожного зображення визначали наступні показники, за якими порівнювали ігристі властивості зразків вин: концентрація бульбашок на початку газовиділення (n_{start}), діаметр бульбашок на базовій відстані 70 мм від дна ємності на початку газовиділення (a_{start}), стала часу процесу зміни концентрації бульбашок (τ_n), стала часу процесу зміни розмірів бульбашок (τ_a). Величини визначених характеристик приведені в табл.1 та 2.

З таблиць 1 та 2 видно, що запропонований спосіб дає такі значення показників ігристих властивостей, які досить суттєво різняться для різних зразків ігристого вина (відмінності більші за довірчий інтервал отриманих параметрів), що дає можливість об'єктивно порівнювати різні зразки за визначеними показниками.

Повільне та тривале виділення бульбашок діоксиду вуглецю малих розмірів забезпечує утворення щільної та стійкої піни у вигляді кільця (кордону) уздовж стінок або у вигляді рухомих "острівців" на поверхні вина. Навпаки, бурхливе виділення значної кількості бульбашок великих розмірів сприяє стрімкій дегазації вина і швидкому зниженню ігристих властивостей.

Таким чином високими ігристими властивостями серед трьох зразків вин характеризувалося ігристе вино напівсолодке біле (зразок №3). В процесі газовиділення спостерігалась незначна концентрація та мінімальний діаметр бульбашок, що становить відповідно $120,2 \text{ см}^{-3}$ та $0,574 \text{ мм}$. Тривалість повільного виділення діоксиду вуглецю в перерахунку на об'єм вина становить $169,3 \text{ с/см}^3$. Це супроводжується збільшенням сталої часу процесу зменшення розмірів бульбашок, яка становить $363,8 \text{ с}$.

Таблиця 1

Характеристики динаміки виділення бульбашок та стандартне відхилення

Зразок	V , см^3	, см	, с	τ_n/V , с/см^3	, см
№1	2,38	$151,3 \pm 2,9$	$393,5 \pm 22,3$	$165,3 \pm 9,4$	5,7
№2	2,33	$145,1 \pm 2,3$	$318,8 \pm 13,9$	$136,8 \pm 6,0$	4,3
№3	2,31	$120,2 \pm 1,8$	$391,1 \pm 18,1$	$169,3 \pm 7,8$	3,6

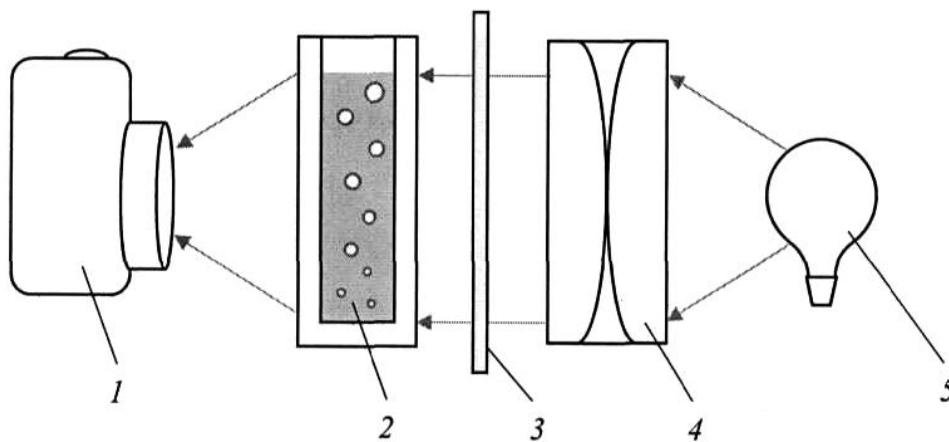
Таблиця 2

Характеристики розмірів бульбашок та стандартне відхилення

Зразок	, мм	, с	, мм
№1	$0,591 \pm 0,004$	$258,3 \pm 5,7$	0,026
№2	$0,601 \pm 0,004$	$269,7 \pm 5,9$	0,027
№3	$0,574 \pm 0,004$	$363,8 \pm 9,7$	0,026

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

Спосіб визначення ігристих властивостей вин, що передбачає підготовку ємностей, заповнення підготовлених ємностей дослідними зразками, реєстрацію зображень бульбашок, що виділяються в дослідних зразках при температурі 18-22 °С і вимірювання характеристик бульбашок, які виділились зі зразків вин і зафіксовані на фотографіях, який **відрізняється** тим, що реєстрацію бульбашок, що виділяються зі зразків вин, здійснюють шляхом поетапного фотографування протягом 20-40 хв., причому на першому етапі фотографують 5-10 кадрів з інтервалом 1 с, далі витримують паузу 20-25 с і знову фотографують при вказаних режимах, при цьому тривалість паузи між кожною наступною серією зйомок збільшують на 10-20 % відносно тривалості попередньої паузи, після цього на кожному отриманому зображенні дослідних зразків вимірюють: відстань від центра кожної бульбашки до дна ємності - x (мм); діаметр кожної бульбашки - d (мм); час - τ (с), якому відповідають визначені x та d , із отриманих даних розраховують концентрацію бульбашок (n , см⁻³) для кожного зображення, за винятком бульбашок, які не змінюють свого положення на різних послідовних зображеннях дослідних зразків, після чого апроксимують залежність від часу (τ) концентрації бульбашок (n) для кожного зображення і визначають: концентрацію бульбашок на початку та в кінці процесу дегазації зразків (n_{start} , n_{end}); сталу часу цього процесу (τ_n), а також апроксимують залежність діаметра бульбашки (d) від її відстані до дна ємності (x) та часу (τ) і визначають: характерні діаметри бульбашки на базовій відстані від дна ємності (прийнятій рівною 70 мм) на початку та в кінці процесу дегазації зразків (a_{start} і a_{end}); сталу часу процесу зміни розмірів бульбашок (τ_a) і показник ступеня (c), а висновок про ігристі властивості зразків вин здійснюють за наступними показниками: концентрація бульбашок на початку газовиділення (n_{start}), діаметр бульбашок на базовій відстані 70 мм від дна ємності на початку газовиділення (a_{start}), стала часу процесу зміни концентрації бульбашок (τ_n), стала часу процесу зміни розмірів бульбашок (τ_a).

Комп'ютерна верстка Т. Вахричева

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Василя Липківського, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601